

Q. D. B. V.

DISSERTATIO THEOLOGICA

DE

CHRISTO HOMINE OBLI-
GATIONE LEGVM DIVINARVM
ANTECEDENTE ET EX-
TERNA SOLVTO

QVAM

SVB VMBONE

VIRI SVMME REVERENDI, EXCELLENTISSIMI, AMPLIS-
SIMI, AC DOCTISSIMI

SIGISM. IACOBI BAVMGARTEN

S. S. THEOL. DOCT. EIVSDEMQUE IN REGIA FRIDERICIANA
PROFESS. PVBL. ORDIN.

PRAECEPTORIS AC PATRONI SVI AETERNVM
DEVENERANDI

D. SEPT. clb lb CCXXXII.

ERVDITORVM EXAMINI SVBIICIET

AVCTOR

IOANNES NICOLAVS KIRCHHOFF

MAGDEBVRGENS.

HALAE MAGDEBVRGICAE,
TYPIS IOANNIS CHRISTIANI HILLIGERI.

oll. diss. A
45, 6

54. A. 145 (6)

~~5. 11. 1.~~

INCLVTAE
REIPVBLICAE MAGDEBVRGENSIS
SENATVI
SPLENDIDISSIMO,
VIRIS
ILLVSTRI, GENEROSISSIMO, AMPLISSIMIS, CON-
SVLTISSIMIS, PRAENOBILISSIMIS, DOCTISSI-
MIS, MAXIMEQVE STRENVIS,
DOMINIS,
PRAESIDI,
CONSVLIBVS,
SYNDICO ET QVAESTORI,
PRAETORI,
SENATORIBVS
RELIQVISQVE MEMBRIS DIGNISSIMIS
PATRIBVS PATRIAE
DE RE ET PVBLICA ET LITTERARIA
MERITISSIMIS
DOMINIS
PATRONIS ET FAVTORIBVS,
PIA MENTE SEMPER COLENDIS

DEBITA ANIMI VENERATIONE
SUMMOPERE COLENDIS
HASCE STUDIORVM SVORVM PRIMITIAS
IN GRATISSIMI ANIMI TESSERAM,
IVNCTIS ARDENTISSIMIS VOTIS,
VT FAVSTA QVAEVIS SUMMVM NVMEN IN INCLVTVM
HVNC ORDINEM IVBEAT.

SACRAS ESSE VVLT

AVTOR.

PROOEMIUM.

Quodsi mihi a natura tanta ingenii vis concessa esset, ut, quidquid gravioris momenti mihi libitum sit, ita ad fabre, ita concinne eleganterque typis mandare polle-
rem: nullus dubitarem, fore, ut apud aequum rei ar-
bitrum non audacum solum, verum etiam rei iam dudum confe-
ctae suspicionem effugiam. Verum tantam ingenii vim longe
mihi est optare quam sperare facilius. Vbinam igitur gentium
fui, quid molitus sum, quidue consilii cepi? Nihilne me cur-
ta virium supellex, nihil grauissima & implicata rei indoles,
nihil autoritas summorum virorum, quorum industriam ope-
ramque haec doctrina iam pridem exercuit, deterrere potue-
runt? Consciens omnino optime sum virium tenuitatis, diu mul-
tumque etiam mecum luctatus sum, priusquam animum ad tiro-
cinium hoc ponendum appellerem, nec vnquam fecissem, nisi
eorum, quorum mea salus interfuit, & praeceptoris maxime, cui
plus quam vitam debeo, beneficia memet mihi eripuissent, ar-
ctissimoque obligationis vinculo adstrinxissent. Doctrinam ve-
ro, quam pertractandam sumsi, grauissimam maximeque intrica-
tam esse non ignoro. Verum nolite, LECTORES, conamina mea
qualiacunque indignari, vobiscum potius reputate, me consilium
istud cepisse, non quidem ut alios, sed omnia me ipsum, argu-
mentum, quod elegi, curatius meditando, rectius edocerem. Nec
omnino me fugit, rem omnem iam pridem confectam exantla-
tamque esse theologorum summorum opera & industria. Quid
vero vetat? veteranis illis militibus me tironem adiungere, prae-
fertim

fertim in doctrina, ab infrunitorum hominum rabie vndique allatrata. Quis enim est? qui nesciat, quanto agmine omni aeuo doctrina de servatoris nostri persona sit experta aggressorum insultus, non tamen est, quod hydra haec lernaea nostris prohi dolor! temporibus extincta iaceat, crescit in dies singulos hostium numerus, longe lateque serpunt pravi peruersorum hominum conatus, equis quadrigisque veritatem hanc labefactare tentantes? Quid magis igitur in votis habere possem, quam vt huiusmodi farinae mortales miseri hisce in rectam abducerentur viam. Verum quid conuictione aliorum difficilius? Confido interim vos, LECTORES, conaminibus meis exiguis album adiecturos calculum, sicque per humanitatem vestram laboris mei lacunas suppleturos. Ceterum ordinem hunc secutus sum: primum notiones principiaque quaedam ex L. N. et Theol. sumtas praetexui. Deinde argumentationem ipsam aggressus sum. Coronidis denique loco consuetaria quaedam dogmatica adieci. Destinaueram quidem ab initio aduersarii cuiusdam recentioris in ephemeridibus litterariis commemorati argumentis conuellendis operam meam, temporis vero iniuria propositum fecit irritum. Specialiorem ordinem capita paragraphorum in margine indigitabunt.

§. I.

de obligatio-
ne in genere.

Vnici nostri mediatoris IESU CHRISTI obligationem rite nobis disquisituris, id ab initio agendum erit, vt vocum significationes recte figendo, veritatesque ex philosophia practica desumtas nonnullas ceu principia praemittendo, omnes ambiguitatum latebras deuitemus. In his sibi primum vindicat locum obligationis vox, quam, vt paullo altius rem deriuemus, generalius definimus per connexionem elaterum animi cum actionibus (*). Elateres animi sunt repraesentationes appetitionis auersationisque causae impulsivae (per Psychol.), quae si appetitionis auersationisque sensitiuae sunt, dicuntur stimuli; si distinctae; motiua sunt. Vnde duplex obligationis species emanat, hanc vocant moralem, illam non moralem (**).

(*) Defi-

(*) Definitionem hanc κατ' ἀναλογίαν esse compositam nemo non videt, nec prorsus usu loquendi destituti sumus CL. DARIUS *in iure nat.* eam sic definit: est connexio rationum cum actionibus, quae facile cum nostra conciliari potest, nisi quod rationes has propius determinauimus.

(**) In quaestione vtrum detur eiusmodi obligatio brutorum facile ἐπέχειν cum aliis eligo, dum adhuc sibi iudice lis est, nec cuiusuis, curtam cognitionis nostrae de brutorum animabus supellectilem pensantis saluam mouebit.

§. 2.

Propius igitur rei accedendo de obligatione morali (§. 1.) de obligatione potissimum solliciti sumus, quae in genere considerata consistit in connexione motiuorum cum actionibus (*). Connexio vero nobis dicitur actuatio nexus inter actionem et motiua. Hinc mirifice differunt inter se obligans et paraeneticus, nexum hunc tantum significans.

(*) Illustr. WOLFFII definitionem adoptauimus conf. illustr. HEINECCII *institutiones I. N.* §. 768. et THOMASII *iurisprud. diu. lib. I. cap. I.* §. 134. PUFFENDORFFIUS *in I. N. et G.* aliam sed vt ipse fatetur obligationis passivae suppeditauit notionem *lib. I. cap. VI. §. VI. edit. Barbeyrac.* est, inquit, qualitas moralis operatiua per quam tenemur fugere aut pati aliquam rem. Ecquid opus est? crambem hac de re litigantium recoquere, actum ageremus si in constringendis telis contra hanc notionem iaculatis a Iureconsultis potissimum, VLPANI notionem secutis, operam perderemus, cum tanti momenti non sint, atque a multis iam declinata.

§. 3.

Fluit igitur ex notione nostra I. ad obligationem moralem requiri intellectus voluntatisque usum. Obligatio enim est connexio motiuorum cum actionibus (§. 2.) motiua sunt repraesentationes appetitionis auersationisque rationalis seu volitionis nolitionisque causae impulsivae (§. 1.). Adeoque in obligatione adsunt repraesentationes distinctae aequae ac volitiones; quae facultatem duplicem supponunt in ente, facultas distincte sibi aliquid repraesentandi, efficit intellectum; volendi, voluntatem; (per princ. Psychol.) Hinc ad obligationem moralem

requiritur intellectus voluntatisque usus. Iam bruta intellectu et voluntate destituti sunt, hinc nec moraliter obligari queunt (§. 1.). Ens intellectu voluntateque praeditum dicitur spiritus (per Psychol.) adeoque solus spiritus moraliter obligari potest.

de libertate
ad obligationem
necessaria.

§. 4. II. Ad obligationem moralem libertatem requiri ex nostra definitione hac ratione eruere possumus. In obligatione connectuntur motiua cum actione (§. 2.). Actio per obligationem ad existentiam transferenda (§. 2.), est determinatio, quae rationem sufficientem in ipso agente habet (per princ. Ontol.), hinc in potestate agentis posita est, quae est actio spontanea (per princ. Psychol.). Connectitur vero cum motiuis (§. 2.) quae constituunt lubitum distinctum, (per Psychol.) adeoque est actio cum lubitu distincto coniuncta, quae dicitur actio libera (per Psychol.) actio libera supponit facultatem, quam libertatem vocant, hinc omnis obligatio moralis requirit libertatem (*). Actio libera non solum spontanea est, sed et ratione executionis libera fit necesse est (per Psychol.), seu actionis oppositum mihi aequae physice possibile esse debet (**), nec minus moraliter libera. Quomodo enim actionem absolute et physice possibilem legibus repugnantem, quibus tamen per obligationem conformanda fuit, obligationi subiiceret? Hinc actiones absolute et naturaliter necessariae obligatione carent. Oppositum enim actionum eiusmodi non habet locum, quis vnquam hominem ad circulationem sanguinis obligatum dicitur? Licet in confesso sit dari actiones liberas circa hos actus mere naturales, adeoque et obligationem.

(*) Tantum abest igitur, ut obligatio moralis libertatem tollat, ut eam potius confirmet. Quamuis concedamus libertatem externam per illam quodammodo restringi, ita, ut obligatio actiones moraliter necessarias e licit. Vide sis M. V. WAGNERI tractatum *de libertate* §. 33. 34.

(**) Memoratu dignissima hac de re pronunciat PUFFENDORFFIUS praefatus in Iure Naturae ex versione Barbeyrac. lib. I. cap. 6. §. 6. *Une des choses qui rendent l'Homme susceptible d'Obligation, c'est donc qu'il a une Volonté capable de se tourner vers l'un ou l'autre des deux côtés opposés*

opposez. & par conséquent de se conformer à quelque règle morale &c.

§. 5.

Obligatio est connexio motiuorum cum actionibus, Obligatio naturalis et arbitraria.
 (§. 2.) connexio est actus (§. 2. cit.) qui agnoscit causam (per Ontol.) quae latitat vel in agentis actionisue indole, vel in arbitrio superioris. Vnde diuersae obligationis moralis emanant species. Si nexus iste proxime ex natura agentis et actionis intelligi potest, oritur obligatio naturalis: si ex superioris voluntate proxime originem trahit, obligationem vocant positivam seu arbitrariam. Superior vero est aut DEVS aut homo, hinc obligatio arbitraria, vel diuina vel humana est, pro diuersitate statuum variis praegnans speciebus. Natura omnium finitorum voluntate diuina nititur, adeoque obligatio naturalis suo modo gloriatur diuina, prodiret inde obligatio mixta positiuo-naturalis. Quo vergit: Vox naturae est etiam vox DEI. Praeterea in vnaquaque obligatione discernendum venit ens quod nexum hunc actuat; et ad quod nexus iste dirigitur. Prius dicitur obligans, posterius obligandum.

§. 6.

Obligatio vel dependet ab ipso agente seu ex agente in Obligatio interna et externa.
 se considerato intelligi potest, vel ab alio extra eum posito dependet (§. 5.). Vnde vsu venit inter recentiores I. N. interpretes quosdam, vt obtentu huius considerationis obligationem naturalem, internae; arbitrariam vero; externae nomine induerent (*). Quibus et nos calculum adiecturi, ab interna obligatione omnem proscribimus superioris voluntatem, (§. 5.) quippe quae externa audit, et tantum requirimus, vt nexus iste indeque fluens obligatio in ipsa agentis actionisue natura causam suam inueniat. Licet non plane inficias eamus, eodem iure quo §. anteced. demonstrauius fieri posse, vt obligatio humana interna simul prematur externa sicut forum poli et soli in vnum coalescere possunt diuerso respectu, nulla tamen contradictio nobis obrudi poterit, si ab obligatione interna qua

tali superioris voluntatem relegamus, siquidem non in foro humano solum, verum etiam in foro diuino causa nobis agenda erit, ita vt DEVM aeque ac hominem obligatione interna teneri hisce nobis viam demonstrandi pandamus, de quo infra dispiciendum erit.

(*) Mirifice quidem inter se discrepant I. N. Doctores in componendis hisce notionibus. Alii enim externam obligationem cum perfecta confundentes, eam restringunt ad externam coactionem, quae nostra definitione angustior est; alii vero, quorum antesignanus Cl. CANZIVS est in *disciplin. moral. cap. 2. §. 60.* hanc externae struunt notionem: cui tamen iniuria fiat atque priuatim damnosa resistere non liceat, ne maiora mala committantur; Internae vero: quae proficiscitur ex lege, quae nobis semper quod publice bonum est iniungit. Absit vt virum omni laude maiorem obelis notaremus, id tantum monemus conceptus ipsius obligationis externae ad internam commode referri posse. In internam vero V. Cl. nimis rigorosus videtur, vt eam lege circumscriptam pronunciet. Sufficit viros bene multos I. N. praecepta *ἀκριβῆς* tradentes a partibus nostris stare. Conf. PUFFENDORFF. *l. c. §. 4.* et CL. DARGES in *Institut. iurispr. vniuers.* KÖHLERVM aliosque. Praeterquam obex hic ponitur nobiscum musitantibus de omissione mentionis superioris in notione obligationis, cuius interna plane expers est quod adhuc sole clarius in obligatione Dei infra elucescet.

§. 7.

de lege.

Pergimus iam ad obligationis correlatum quod legis nomine insignitur, qui terminus cum multis obnoxius sit ambiguitatibus, nostrum erit, vt ad vitandos confusionis scopulos varios istius significatus secernentes adaequatam ipsi adstruamus notionem. Primum lex latissimo et metaphysico sensu nuncupatur quaelibet norma seu propositio enuncians determinationem rationi conformem, vnde et determinationes entium abstractorum quibus mathesis vniuersa occupatur, et concretorum corporum aeque ac animarum legibus fruuntur. Deinde sensu strictiori est norma determinationum moralium, quae in philosophia practica locum potissimum habet. Strictissimo denique et adaequato sensu lex est promulgata superioris voluntas obligans, quam notionem etiam in sequentibus retenturi

turi

turi sumus. Prono igitur alueo inde fluit, ad legem pertinere primum, superiorem hinc et inferiorem adesse debere, deinde obligationem superioris, vbi enim est lex ibi et obligatio, et externa quidem (§. 6.). In obligatione occurrunt motiua (§. 2.), quae sunt volitionis nolitionisue causae impulsivae (§. 1.), iam nihil appetimus nec auersamur nisi sub ratione boni vel mali (per Psychol.) hinc motiua sunt repraesentationes boni malique (§. 2.), repraesentationes mali in lege obuiaae dicuntur poenae, adeoque cum qualibet lege coniunguntur poenae, nec proprie praemia legem afficiunt. Vnde et ICtis placuit in definitione legum sanctionis poenalis mentionem iniicere, cuius defectus nostram definitionem arguere non poteris. Porro discrimen legis a pacto exinde in aprico ponitur. Pactum enim est promissio ab altero acceptata, quamdiu adeo non ab altera parte de consensu constat, tamdiu non ad id obligari possumus, hinc obligatio non ex sola alterius paciscentium voluntate pendet, uti tamen legislator gloriatur, licet praegressa acceptatione ad pactum seruandum perfecte obligari possumus. Denique cum in lege obligatio adest, de actione lege praescripta idem valebit quicquid (§. 3. et 4) de obiecto obligationis demonstrauius. Pluribus confectariis commode vacare potest tractatio nostra, quare abs re esset ea in medium proferre.

§. 8.

Leges nituntur obligatione superioris (§. 7.), quae est arbitrariorum (§. 5.) hinc vel humana vel diuina (§. cit.) leges itaque vel diuinae vel humanae sunt. Legum interim humanarum ea est indoles, vt ex conuentione quadam primordia demum ceperint, sicut ipsum imperium hominum in alios pactitium ab initio fuit. Longe vero diuersa est ratio legum diuinarum, quarum obligatio, sicut DEVS O. M. omnium rerum creatarum auctor et stator imperio essentiali in eas fuitur (per princ. Theol.); non in consensu hominum sed in ipsa natura circumscripta fita est. Sicut obligatio externa pro diuerso respectu et interna esse potest

de lege diuina et humana.

potest

DISSERTATIO THEOLOGICA

potest (§. 5.) : ita et erga leges diuinas et humanas simul caeteris paribus interna esse potest obligatio.

§. 9.

de obligatio-
ne anteceden-
te & conse-
quente.

Pactum est promissio ab altero acceptata (§. 7.) quod et obligationem admittit (§. cit.) Sed ita vt illa consensum alterius paciscentium excipiat et consequatur, hinc obligatio, quae ex pacto pendet consequens, quae non, antecedens dici potest (*). Exinde patet, cum brocardicon verissimum est: ad pactum neminem cogi posse, obligationem in pacto obuiam ab ea quae legum est, maxime distare adeoque consequens, non est externa obligatio (§. 6.). Etenim omne pactum quae tale, supponit hominem sui iuris, imperiumque alienum respuit. Antecedens igitur obligatio ita comparata est, vt ex ipsa obligandi subordinatione essentiali originem trahat. Cum pactum factum bilaterale est eius obligatio non perfecte coincidit cum interna (§. 6.) dum alter nexum hunc alteri possibilem sistit, alter vero consensu facto quasi complementum huius possibilitatis adiicit (§. 7.). Denique quum pactum obligatione gaudeat; non nisi de actionibus liberis absolute, physice et moraliter talibus pacisci licet (§. 4.).

(*) Nobis vitio vix verti poterit, quod hanc obligationis speciem inusitatis nominibus designauerimus, sufficit denominationem in ipsa re latitare. Alii antecedentem; congenitae, consequentem; aduentitiae insigniunt nomine, qui termini tamen ambiguitate omni non carent.

§. 10.

de obligatio-
ne ad obedi-
entiam acti-
uam et passi-
uam seu ad
poenas.

Haecenus in disquirendis obligationis speciebus nobis potissimum subiectum cui inhaeret obligatio curae fuit, restat igitur vt et obiecti rationem habeamus. Obiectum obligationis in genere sunt actiones liberae (§. 2. 4.). Naturalis occupatur in conformatione earundem cum dictamine rationis (§. 5. 6.); arbitraria vero cum dictamine superioris (§. 6. 7.). Actus ille dicitur obedientia, quae quum et actiua et passiuam fit, obligatio dispescitur vel in obedientiam actiuam vel passiuam (*). Quarum illa est, si quis praescriptas actiones legum patrare tenetur: haec, si

fi

mutationes passivas lege praescriptas subire adstringitur, quibus potissimum perpeffio poenarum ex violatione legum ortarum annumeranda est.

(*) Multis quidem celeberr. Theologorum haec obedientiae diuisio offendiculo fuit, prorsus vt Theologus Giesensis MENZERVVS tom. 3. disput. Giesens. disput. 15. thes. 27. 28. 29. et tom. 2. oper. disput. 7. de Christo pag. 487. his verbis suam hac de re indignationem proferat: *obedientia actiua est conformitas cum lege ac proinde proprie et exquisite vocatur obedientia et per se; passua vero dici solet perpeffio poenae violatori inflictae, qua si obedientia dicenda sit vocabitur ἐν πλοῦτεi siue ex consequenti certe sola et sine concursu obedientiae actiuae non est conformitas cum ipsa lege, quod idem paucis interiectis applicat ad obedientiam Christi, cui et facile subscribo ad suspicionem contradictionis cum §. 2 amoliendam. Ad passiones enim κατ' αὐτο non datur obligatio. Verum enim vero quum poena consecretarium violationis legis ceu actionis liberae sit, et res ipsa discrimen indiget, diuisio haec nihil detrimenti capit.*

§. II. Obligatio est connexio motiuorum cum actionibus (§. 2.) ad obligationem requiritur persona.
actiones sunt determinationes, quae rationem sufficientem habent in vi aliqua (§. 4.) vbi est vis ibi adest substantia, (per Ontol.) substantia est ens per se subsistens (per Ontol.). Iam actiues, in quas obligatio cadit, sunt liberae (§. 4.), quae ex repraesentationibus distinctis fluunt (§. eod.), hae testantur de intellectu (§. 3.), ens per se subsistens intellectu praeditum seu suppositum intelligens dicitur persona, adeoque nihil nisi persona obligari potest. Fluit adeo, bruta et res corporeas quales officiorum plane expertes esse (§. 3.) Quamuis res corporeae ex coniunctione cum persona quadam ad obligationis sphaeram pertrahi possint. Vnde et officiorum corporis humani moralium Doctores praeepta tradunt.

§. 12. Deus est spiritus perfectissimus (per vtramque Theol.) vtrum Deus obligari possit.
Ioh. IV. 24. spiritus est ens per se subsistens intellectu voluntateque praeditum (§. 3.) hinc Deus moraliter obligari potest (§. 11. 2. et 3.) Enim vero est spiritus perfectissimus, qui omnes perfe-

perfectiones necessario possidet, adeoque imperium summum in res contingentes spiritus aequae ac reliquas res creatas in vniuersum omnes penes eum essentialiter est (per Theol.), hinc superioris experta externa obligatione legibusque omnino solutus est (§. 5. 6. 7.) Iac. IV. 12. Actor. XVII. 24. Daniel. V. 21. 23. Matth. XXVIII. 17. 18. hinc plenaria independentia moralis cum essentiali illius coalescit. Quum vero ex essentia ipsius hac ratione nulla obligatio erga alium necessario fluat, et obligationem antecedentem DEVS O. M. respuit (§. 9.). Adeoque remota obligatione externa et antecedente remanet interna et consequens (§. 6. 9.). Quodsi vero interne obligatur nexus in ipsa eius essentia fundatur (§. 6.), essentia autem DEI consistit in complexu omnium perfectionum compossibilium (per Theol.) adeoque omnis eius obligatio nititur perfectionibus ipsius, quae normae stabiles et perpetuae omnium suarum actionum euadunt, ita vt semper optimum eligat, malum contra infinito odio prosequatur. Quae perfectiones inter se tam arcte vnitae sunt, vt omnes ad actiones diuinas simul conspirent, vnde et ordo in ipso necessarius certas regulas agendi secum fert, quanquam non inficias eamus, vnam alteramue perfectionem in actionibus diuinis magis minusue se manifestare. Ad obligationem consequentem quod attinet ex Theol. constat reuelata dari promissa diuina, DEVS autem veracissimus est Hebr. VI. 17. 18. Tit. I. 2. et vi sufficiente ad quaevis praestanda caller Ps. XLII. 12. summeque sapiens est Ioh. III. 23. hinc adsunt motiua, quae DEVS cum promissis suis connectit, cumque prouida etiam cura sua receptiuitatem consensumque spirituum finitorum praeuidere possit pacti conditionem induant (§. 7.). DEVS igitur ad promissa sua seruanda obligatur ita, vt homo per ipsas has laudatas perfectiones iure fruitur impletionem a DEO veracissimo expectandi, adeoque et obligationem consequentem admittit (§. 9.) (*)

(*) Amplissimus sane se nobis veritatum aperit campus quem emetiri circumscriptae dissertatiunculae limites interdiciunt. Interim nonnulla silentio praeterire nefas duximus. Quorum vnum est, quod adeo libertas interna obligatione nullam faciat iacturam (§. 4.) quid quod cum indubium

easdem superare debeant (per Theol. revel.) hinc nulla actio-
num humanarum meriti particeps fieri potest Hiob XLI. 2.
Röm. XI. 34. 1 Cor. II. 16.

Mirifice quidem inter se dissentiunt eruditi de notione meriti: non tamen
est quod veritati inde elicite quidquam derogetur quemcunque adopta-
ueris conceptum. Proinde male operam collocarem nostram si in iis
diuidicandis lapidem moueremus, contenti erimus si vel sensu latiori me-
riti notionem formauissemus.

§. 15.

utrum
ἀντιφύλα-
σις hominum
sit licita.

Obligatio est connexio motiuorum cum actionibus (§. 2.),
actio vero debet esse libera non absolute et physice solum, ve-
rum etiam moraliter (§. 4.), quaecunque ergo actio moraliter
impossibilis est, obligationis expers est (§. cit.). Jam vita tan-
quam donum peculiare diuinum DEO Summo numini vnice ac-
ceptum referendum commonstrant sacrae litterae Act. XVII.
25. 26. 28. hinc vsus eius voluntati ipsius conformandus est,
(§. 13.) quae nobis aequae per leges naturales ac positiuas dicti-
tat, vt in ea conseruanda omnem lapidem moueamus. Per
leges enim naturales ad perfectionem nostram quaerendam au-
gendamque obligamur, quod salua vita nostra fieri nequit (per
experient.), leges vero positivae conseruationem vitae nobis in-
iungunt, quod extenore praecepti V. Decalogi satis patet Exod.
XX. 3. Rom. XIII. 14. hinc spontanea vitae abdicatio legibus
diuinis repugnans moraliter impossibilis est, ad quam nosmet
ipso obligare non possumus (§. 4. 8.). Iam officia erga nosmet
ipso in collisione caeteris paribus praeferenda sunt iis erga ali-
os (per princip. moral.) hinc nemo mortalium sua sponte alte-
rius vice ad mortem se obligare potest Deut. XXIV. 16. Ezech.
XXVIII. 20. 2 Reg. XIV. 6. 2. Chronic. XXV. 4. Ps. XLIX.
8. 9. (*) Quicumque enim sponte mortem vicariam subiret au-
tor mortis suae, adeoque ἀντιφύλασις reus esset (per princ. mo-
ral.). Ast alia conditio est, si DEVS homini talem obligatio-
nem imponeret, tunc enim tanquam officium erga DEVM no-
stris anteponendum est. Caeterum non in dimensione gradu-
um obligationum hic versamur, vnde forsitan casus quidam es-
sent

sent (*), qui talem obligationem imponerent, si nimirum officia erga DEVM aut animam nostram vel erga vniuersam rempublicam cum hac colliderent, sed tunc moralis impossibilitas cessat (per princ. moral.) adeoque esset actio prorsus libera (§. 4.).

(C) Problema hoc iam temporibus antiquissimis aeque ac recentioribus vexatissimum multorum ingenia exercuit. Veterum enim nonnulli Stoicorum maxime, vesania mortis philosophicae abrepti obligationem hanc non possibilem solum, verum etiam necessariam effinxerunt, vnde et tales propicidae varia sortiti sunt nomina. Apud Graecos dicebantur ἀντίψυχοι, ἀντανδρασι, seu substituti ὑπόβλητοι et ὑποβολιμαῖοι, apud Latinos vero piaculares et succedanei dicti, conf. IO. FR. BVD-DAEVM in diff. 4. de erroribus Stoicorum, in philosophia morali §. 5. et in theol. moral. P. 2. cap. 3. Sect. 3. §. 16. et SAM. RACHELIVM in diff. de morte voluntaria, et in printis M. THEODOR. KRÜGER. Tract. de eo quod iustum est circa morem semetipsum deuouendi pro salute alterius, qui §. 8-13. catalogum horum ἀντίψυχῶν exhibet. Enimvero differt ab hac deuotione improprie talis, qua quis pro salute alterius vires suas vitamque ipsam pededentim immolat, de qua nobis non est sermo.

(**) Quorum mentionem iniiciunt I. N. interpretes PVFFENDORFF, GROTIVS aliique quos adeat B. L.

§. 16.

Ne interim obiectiones contra hanc veritatem prorsus dubium ex intactas reliquisse videamur, aliquantisper in iis remouendis pedem figere, e re nostra erit. Breuitatis causa vnico (*) tantum operam nostram impendemus ex Epist. Rom. V. 7. Paulus in hoc capite ad corroborandam iustificationem per CHRISTVM fructus illius in medium profert, quo amorem CHRISTI pro nobis mortui refert, cuius insolitam conditionem a consuetudine hominum istius aevi contrarium infimulante demonstratam dat v. 6-8. quem in finem consuetudinem hanc v. 7. allegat. In explicatione huius commatis dissentiunt interpretum sententiae, quidam voces δικαιο et ἀγαθῶν in neutro assumunt, verum nexus cum v. 6. vbi τῶν ἀσεβῶν καὶ ἀσθεῶν mentio, fit masculinum indubie indigitat ob vocem ἡμῶν, nec minus cum se-

quente v. 8. Sensus adeo hic prodit: aegre enim aliquis pro iusto, i. e. qui officia iuris tantum, non aequitatis praestitit, moritur, quamvis pro bono i. e. a quo beneficiis antea tractatus est, forte quisquam mortem oppetere audeat. Mitimus hic alias difficultates hermeneuticas, non adeo multum ad scopum nostrum conferentes (**). Inde aduersarii inferunt: Paulum nisi approbare tamen non improbare casum quo quis alterius vice mortis poenam subire possit, hinc legibus diuinis non repugnare. Ast respondeo primum concedendo casum esse posse licitum, non simpliciter enim negauimus: ὁ ἀγαθός enim hic non explicatur, cui beneficia praestitit, an beneficia ipsius ἀντιλήχῳ soli, an vero vniuersae reipublicae praestita sunt. Deinde Paulus non de obligatione eaque legitima quidquam affert. Sola enim allegatio approbationem eius non indigit, alias multa peccata a viris θεοπνεύστοις approbarentur, improbatio autem ab Apostolo hic non expectari potest, siquidem finis ipsius non est, vt legitimam CHRISTI mortis indolem sed insolitum et inauditum amorem ipsius pro hostibus etiam morientis comprobaret, adeoque posita hac consuetudine saluus tamen manebat finis eius. Denique satis caute Apostolus loquitur per τό τολμᾶν, quod autoribus purissimis audaciam denotat, ecquis vnquam eam virtutem appellauit?

(*) Reliqua loca ab aduersariis in contrarium allata sunt Gen. XLII. 37. XLIII. 9. 1. Rom. XX. 3 §. 1. et posthimum 1 Ioh. III. 16. quo loco vtuntur praesertim AEGID. HVNNIVS, ET SEBASTIAN SCHMIDIVS, ET FRID. RAPPOLTVS in theol. aphor. Ioh. tom. 1. opp. theol. p. 374. quorum obligatio aut non spontanea, (§. 15.) aut ob culpam imposita, aut non deuotionem proprie talem sed improprie uti locus Ioh. commonstrant.

(**) De difficultatibus hermeneuticis h. c. adeas IO. CHRISTOPH. WOLFFIUM in curis philol. ad h. l.

§. 17.

quid sit Christus.

Hisce praemissis fini nostro propius consulturi ad specialiora sensim deueniamus. Vbi primum dispiciendum est quid sit CHRISTVS. Est vero essentialis DEI filius incarnatus, seu cum humana

humana natura personaliter vnitus. Matth. III. 17. XVI. 15.
17. Luc. I. 35. Rom. VIII. 32.

§. 18.

CHRISTVS est essentialis DEI filius (§. 17.), cui pater ab ^{quod sit} aeterno essentiam suam per generationem actiuam ^{DEVS.} communicauit, Pf. II. 7. Mich. V. 1. Ebr. I. 5. V. 5. hinc verus et essentialis DEVS est, Matth. XXVI. 63. 65. XXVII. 54. Rom. IX. 5. Col. I. 15. Ioh. V. 18. I. 15. I Ioh. V. 20. adeoque est spiritus perfectissimus (§. 12.) intellectu omnia distinctissime sibi repraesentante, aequae ac voluntate optimum semper eligente, summaeque et interna et externa libertate praeditus (§. cit.).

§. 19.

CHRISTVS est DEVS (§. 18.), quicquid adeo de obligatione ^{de obligatio-} DEI (§. 12.) demonstrauius, id etiam de CHRISTO valet. Hinc ^{ne ipsius,} nec externe, nec antecedenter obligari potest, legibusque prorsus ^{quatenus} solutus est, licet interne per perfectiones suas aequae ac conse- ^{DEVS est.} quenter per promissiones obligationem recipiat summam (Schol. §. 12.) Gal. IV. 4. Ebr. V. 8. vnde etiam factum, vt sanctitate et sapientia permotus pactum aeternum cum patre de restoratione hominum deperditae salutis iniret. Pf. XL. 40. sqq. Ies. XLIX. 1. sqq. vtpote qui miseriae hominum non solum perfectissime conscius erat, verum etiam legum diuinarum indispensablem conditionem optime nouerat (§. 13. Schol.) Exod. XX. 5. 17.

§. 20.

CHRISTVS est filius DEI incarnatus (§. 17.), hinc naturam ^{de humana} humanam simul induit, verusque et essentialis homo fuit, Ebr. II. ^{ipsius natura.} 14. 16. I Timoth. II. 5. hinc non solum corpus humanum infirmitatibus humanis obnoxium gestauit, Ioh. XI. 41. Matth. V. 2. XIV. 20. verum etiam animam humanam (*) intellectu voluntateque limitata dotatam habuit (§. 13.), Matth. XXVI. 38. Ioh. X. 16. 18. adeoque humanae naturae CHRISTI in se consideratae eadem est conditio, ac hominum omnium, proinde et obligationis (§. 13. 14. 15.) species ipsi competunt. Interim hu-
mana

mana

mana natura extra unionem cum diuina posita, est ens rationis uti §. sq. ostensuri sumus adeoque et obligatio illius deceptrix euaderet.

(*) Conferri hic in primis meretur, quae CL. CARPOV in *psychol. sacratissima* satis eleganter typis mandauit. Multae insuper a Theologis huius rei ventilantur quaestiones altioris indaginis, quales de partu humanae naturae CHRISTI et aliae, quae vero ita plerumque comparatae sunt, ut in utramque partem disceptari queant, quare merito illis operam nostram denegamus.

§. 21.

de unione hypostatica.

CHRISTVS est DEI essentialis filius cum humanitate personaliter vnitus (§. 17.). vniri dicuntur, si plura ita proxime sibi praesentes sunt, ut vnum tantum efficiant, hinc saltem duo ad unionem requiruntur. Varias unionis species in theologia occurrunt, qualis *unio sacramentalis*, quae in sacramentis noui foederis obtinet; *mystica*, inter regenitos fide cum CHRISTO iunctos; et *υποστατική*, quae heic loci pertractanda venit. Conficit vero haec unio in permeatione et mutua praesentia vtriusque naturae ad opera communia, ipse actus, qui has duas naturas CHRISTI interueniente conceptionis actu consociauit, dicitur vnitio, status eam excipiens unio, quae nobis in spissa huius vitae caligine palpantibus eo magis ignota est, quo arctiori de unione corporis cum anima nostra cognitionis ambitu instructi sumus, dum illa supernaturalis est teste Paulo 1. Tim. III. 16. licet verissima et realis sit, quod euincunt propositiones in sacr. litt. obuiaae Ioh. I. 14. verbum factum est caro, non *κατα μεταβολήν* et mutationem passiuam, nec per *αλλοίωσιν*, seu confusionem, sed per assumptionem actiuam, ita ut secunda persona trinitatis humanam naturam in propriam hypostasim assumeret, conf. Ebr. II. 14. 16. Rom. IX. 5. Col. II. 9. Unio igitur haec fuit *περιχώρησις* ita ut determinationes vnus naturae alteri propriae factae sint, quam communicationem idiomatum plenius §. sq. illustrabimus. Porro haec unio fuit naturarum, licet non naturalis, nec essentialis, quae in trinitate S. S. obtinet, nec acciden-

acciden-

accidentalis, nec denique personarum, ut duae personae in unam coirent, quod aequè in se ac diuinis litteris repugnaret 1 Tim. II. 5. 1 Cor. VIII. 6. Ephes. IV. 5. Plura occurrunt in theologia dogmatica. Sequitur adeo, humanam naturam extra unionem personalem positam, esse ens fictionis (§. 20.).

§. 22.

CHRISTVS DEVS cum humanitate personaliter vnitus est (§. 17.). Vnio vero haec permeatoria et mutua est (§. 21.), ita, ut natura diuina humanam sibi propriam et humana diuinam habeat. Natura entis est complexus omnium eius determinationum, adeoque et determinationes vtriusque naturae seu attributa et modi necessario communicanda sunt, quod Theologi *communicationem idiomatum* appellare solent, quae in CHRISTO absoluitur mutua appropriatione proprietatum vtriusque naturae, ut diuina natura proprietates humanae suas fecerit, et humana attributa diuina acceperit, quamuis haec appropriatio mutua fuerit, modus appropriandi tamen diuersus fuit, qui respectu humanae naturae passiuus, respectu diuinae actiuus fuit (§. 21.). Praeterea humana natura praeter hanc *κοινωνίαν* perfectionum accessione induta est; diuina vero ob gradum realitatis maximum huiuscemodi accessionis incapax, idiomata humanae naturae tantum sibi appropriauit. Quae appropriatio etiam nullam infusionem seu transgressionem attributorum vnus in alteram infert, sed probe notandum, hanc communicationem pro vtriusque naturae receptiuitate factam esse, ita ut attributa vnus nonnisi κατ' ἄλλο alteri competant et respectu inhaesionis ut modi insint, id quod ipsa unionis hypothetica indoles requirit (§. 21.), qua nonnisi hypothetice proprietates vnus alteri naturae inhaerere possunt. Quicquid adeo vni naturae in CHRISTO θεανθρώπω imputari potest, illud et alteri vel mediate imputandum, et vice versa. Cuius rei fidem indubiam faciunt propositiones idiomaticae in sacris litteris passim occurrentes. Plura exhibet theologia dogmatica, quo lectorem relegamus.

C

§. 23.

§. 23.

de ἀνωπο-
στασία hu-
manae natu-
rae.

Humana et diuina natura ita inter se cohaerent, vt vnum tantum mediatorem efficiant (§. 21.), adeoque vnica tantum ex his duabus naturis enascitur persona seu suppositum (§. 11.). Iam vero aut diuinae, aut humanae naturae solum, aut vtrique simul, conuenit haec personalitas. Postremum inuoluit, quia hac ratione pars huius personalitatis diuinae, pars humanae naturae tribuenda esset, quod subsistentiae tanquam qualitati, non vero quantitati extensivae (per Ontol.), aequae ac necessariae immutabilitati filii DEI repugnaret (§. 13.), hinc aut diuinae aut humanae naturae seorsim competere debet. Ast diuina natura omnes perfectiones necessario possidet (§. 12.), hinc et subsistentia ab ea separari nequit (§. 18.), personalitas igitur diuinae naturae competens humanae adscribi nequit (§. 21.) Ioh. I. 14. Caeterum si humanitati θεῶν προσωπὸν personalitatem abnegamus, non simul intellectum et voluntatem humanam in CHRISTO excludimus (§. 20.). Verum id innuunt saltem Theologi nostrates, CHRISTVM, neque circa incarnationis initium, neque quoad in his terris vixerit, nec denique post abitum ad patrem, qua humanam naturam per se et extra vnionem cum diuina substituisse vnquam.

§. 24.

de ἀνα-
μαρτησία
humanae na-
turae.

Impeccabilitas CHRISTI consistit in plenaria omnium peccatorum absentia, vt CHRISTVS tam peccato originali, quam actuali quoad inhaesionem operatiuam, non vero quoad imputationem moralem, actu caruerit, nec peccare potuerit. Duplex inde demonstrandi via se nobis aperit. Quarum prior absoluitur demonstratione, CHRISTVM reuera non peccasse, altera, nec peccare potuisse. Illa nititur euidentia testimonii; haec rationis est. Illam absoluunt SS. litt. effata, quae non solum originalis peccati absentiam extra dubitationis aleam ponunt, supernaturalis ipsius nascendi genus enarrantia, Luc. I. 34. 35. Matth. I. 18. 23. collatis cum iis, naturalem hominum generationem fontem et originem huius labis hereditariae adferentibus Ps. LI. 7. Ioh.

Ioh. III. 6. Rom. V. 12. et ea loca, vbi nominibus hocce peccatum abnuentibus insignitur 1 Petr. I. 19. 2 Cor. V. 21. Ebr. VII. 26. verum etiam actualia peccata ab ipso segregant, Esa. LIII. 9. Pl. XLV. 8. Luc. I. 35. IV. 41. Ebr. IV. 15. Matth. XXVII. 19. 24. Ioh. VIII. 48. Alteram viam iam aggredimur impossibilitatem peccandi CHRISTI euincendi. Impossibilitas vero est vel absoluta, cuius oppositum in se repugnat, vel hypothetica, in certo nexu contradictorium oppositum habens hinc ἀναμαρτησία, vel absoluta est, soli DEO tribuenda, vel hypothetica, quam CHRISTO inesse iam demonstraturi sumus. Humana enim natura ita in CHRISTO vnita est cum diuina, vt haec perfectiones suas illi donauerit (§. 21. 22.), iam diuina natura est impeccabilis (§. 12. 18.), adeoque humanae naturae impeccabilitas competere debet (§. 22.). Ast quicquid humanitati CHRISTI communicatur, fit mediante vnione hypostatica, quae hypothetica fuit (§. 21.) impeccabilitas itaque nonnisi hypothetica humanae naturae inhaerere potest (*).

(*) Haec in procinctu dicta sunt, plenioris disquisitionem expectaturus adeat *diff. de ἀναμαρτησία Christi* sub PRAESIDE nostro s. VEN. *defensam* §. 25.

§. 25.

CHRISTVM inter DEVM et homines mediatorem egisse, de IESV Serres est aequae mortalibus salutem aeternam consecuturis scitu uatore necessaria, ac verissima. Mediator dicitur persona, pacis inter duos belligerantes restitutionem curans, hinc CHRISTVS est persona reconciliationem inter DEVM et homines satisfactione vicaria actuans, cuius necessitatem breuibus sic euictam reddere licebit. Omnes homines legibus diuinis morem gerere obligantur (§. 13.), at primorum parentum praeuaricatione omnes harum legum sanctissimarum transgressores facti sunt Rom. V. 19. 12. Pl. XIV. 3. Rom. III. 23. Hiob XIV. 4. iam leges DEI aut obedientia actiua aut passiuia implentur (Schol. §. 13.), prius miserrima hominum conditio negauit, vtpote qui in pec-

catis mortui ad bonum spirituale inepti sunt, Genes. II. 17. Eph. II. 5. Tit. I. 16. posterius vt poenam statim illis infligeret, summa DEI benignitas et gratia impediuit, siquidem hac ratione omnes in vniuersum homines aeterna morte mulctandi essent. Hinc negata propria hominum satisfactione necessaria fuit aliena per plenipotentiarium, vt vocant, quo DEVS cum hominibus perduellionis accusatis reconciliaretur, ast hic vicarius hominum non merus homo esse potuit (per demonstr.), verum et DEVS esse debuit, quia alias infinite violatae iustitiae diuinae aequae ac pro omnibus hominibus simul satisfacere haud potuisset, hinc CHRISTVS tanquam Θεάνθρωπος optime huic negotio accommodatus satisfactionem hanc pro nobis praestare potuit, et etiam reuera praestitit Rom. III. 24. 25. 2 Cor. V. 18. 19. 21. 1 Tim. II. 5. Rom. V. 1.

§. 26.

continuatio.

Possibilitatem satisfactionis CHRISTI vicariae quidem tantum demonstratam dedimus (§. 25.). CHRISTVM vero, cuius res gestas Euangelistae sollicitè et satis dilucide delinearunt, actu et reuera satisfactionem hanc praestitisse, si demonstrationem posceres, non solum ob materiae amplitudinem dissertatiunculae limites transmigraremus, verum etiam apud aequum rei arbitrum veniam vix impetraremus, cum in reuelatione huius beneficii summas DEO O. M. diuitias admiramur, qui in constituendis promissi seruatoris characteribus aequae ac in implendis iisdem benignissimus fuit, quare ad dogma. theol. lectorem ablegamus. Interim explicationi huius satisfactionis paululum immorabimur. Cuius functio eo potissimum redit, vt CHRISTVS DEO grauius laeso eiusque iustitiae violatae sacrificiis vicariis satisfaceret, quod pater ob foedus aeternum cum filio de redimendo mortalium genere aequi bonique consuluit 1 Ioh. II. 1. sqq. Rom. V. 1. Ephes. II. 17. 18. verum etiam hanc ob causam obligationem mortalium tanquam partis laedentis reciperet, quo legibus diuinis ab ipsis susque deque habitis obedientia sua tam actiua quam passiuas satisfaceret, omnemque ipsorum reatum culpae et poenae sponte

sponte subiret, Ies. LIII. 4. 5. 2 Cor. V. 21. Gal. III. 13. 14. 1 Ioh. III. 5. iam vero homines ob primam παράκονη mortem aeternam sibi adsciuerant Genes. II. 17. Rom. V. 12. 14. 17-19. hinc et CHRISTVS nostri causa locoque mortis poenam luere debuit Rom. IV. 25. V. 8. 1 Petr. III. 18. 2 Cor. V. 21. 15. 1 Cor. XVI. 3. quibus in locis particulae δια et ὑπερ substitutionem vicariam necessario inferunt. Mors interim haec vicaria a saceris autoribus synecdochice sumitur, vt totum perpeffionum ipsius externarum et internarum ambitum comprehendat, vnde in proptulo est 1) ad satisfactionem vtramque CHRISTI naturam conspirasse (§. 18. 20. 25.) 2) Omnem hominum reatum merito CHRISTI sublatum Ies. XLIII. 4. ipsorumque salutem possibilem restitutam fuisse Genes. XII. 3. XVIII. 18. Luc. XXIV. 50. Gal. III. 8. 9-14. cuius demum fide in ipsum reposita actu participes ab ipso reddimur. 3) CHRISTVM vero pro semetipso satisfacere haud potuisse, quia prorsus innocens et culpa vacuus fuit (§. 24.), et 4) denique illum nulla necessitate physica, sed summa cum libertate obligationem hanc subiisse totamque istius praestationem ad κένωσιν referendam esse.

§. 27.

CHRISTVS mediator noster pacem inter DEVM et hominem restituit (§. 25. 26.), adeoque non solum cum DEO tanquam parte laesa, verum etiam cum homine parte laedente ipsi agendum fuit, actiones istae cum ex peculiari DEI decreto et ordinatione tam ab aeterno Esa. XLIX. 1. sqq. 1 Petr. I. 20. quam in tempore facta, per vnctionem spiritus Sancti 1 Sam. II. 10. Ps. II. 2. XLV. 8. dicuntur officia. Officium quo iustitiae diuinae satisfecit fuit sacerdotale 1 Tim. II. 6.; officium vero respectu hominum duplex fuit vnum, quo hanc expiationem partam hominibus annunciauit, propheticum dicitur; alterum quod in applicatione eiusdem versatur regium vocatur, adeoque CHRISTVS triplici officio functus est. Sacerdotale de industria in seqq. operam nostram exercēbit; propheticum vero breuitatis causa omittendum erit; remanet regium, paucis explicandum, quod

C 3

potissi-

de triplici eius officio.

potissimum consistit, in complexu operationum CHRISTI, quibus partae ab ipso salutis applicatio absoluitur, applicatio haec non nisi remotis impedimentis eiusdem obtineri potest, impedimenta autem fuerunt, et satanas, et ipse homo vna cum reliquis rebus contingentibus, hinc CHRISTO competere debebat ius illorum omnium mutationes ita dirigendi, vt fini huic obesse nequeant, quare et satanam debellauit. Luc. I. 27. Tit. I. 12. 14. 1 Pet. I. 9. et homines fide cum ipso iunctos cura sua singulari defendit, et reliquas res contingentes ita gubernauit, vt saluti hominum inferuirent, adeoque primaevam legitimam hominum erga DEVM relationem restituit, quae regnum ipsius efficit, cuius administratio duplici iure CHRISTO competit, tum, quatenus DEVS est, cui omnes res contingentes spiritus maxime morem gerere tenentur (§. 12. 18.), id quod etiam humanae ipsius naturae tribuendum est (§. 22.), tum etiam ex foedere aeterno inter personas diuinas de redimendo mortalium genere (§. 26.).

§. 28.

continuat.

CHRISTVS est rex omnium rerum contingentium (§. 27.), adeoque omnes eius subditi sunt, neque quisquam ipso superior esse potest (§. 7.), hinc externe obligari nescit (§. 6.), adeoque prorsus sui iuris est, ita, vt domitio suimet ipsius praeditus sit, vti principes seculares summa potestate instructi a nemine pendunt, sed suimet ipsius possessione et proprietate gaudent. Ast, inquis, sequitur tantum ex hac demonstratione, CHRISTVM respectu entium finitorum dominum sui esse independentem, non vero respectu DEI, cum saltem humana ipsius natura imperio reliquarum personarum diuinarum subiaceat, quod etiam sacr. litt. paginae confirmare videntur. Ioh. V. 22. Act. XVII. 31. patrem omne iudicium tradidisse filio, adeoque imperium CHRISTI dependere a patre. Verum respondeo, in antecedentibus iam demonstraui, CHRISTVM esse aequae DEVM ac patrem (§. 18.), ipsi igitur cum patre imperium independens commune est (§. 19.), iam humanae naturae attributa diuinae communicata sunt (§. 22.), adeoque imperium independens humanitati tribuendum est (§. 27.).

(§. 27.). Ad traditionem huius iudicii quod attinet, diuinitati CHRISTI si adscribere velis, concedo ea ratione, qua et essentiam ipsam ab aeterno generatione actiua a patre accepit; et aeterno cum reliquis personis diuinis foedere iudex constitutus est: sin vero humanitati Θεανθρώπου, iterum ad castra tua transeo siquidem omnes perfectiones ex vnione hypostatica ipsi obtigerunt circa quam patris aequae ac spiritus sancti operationes simul versatae sunt, adeoque eo respectu dependet a patre, verum vnio haec respicit officium mediatorium, quod ex mero CHRISTI beneplacito emanauit (§. 25. 26.), proinde deperdentia voluntaria fuit, quae cum analogia fidei nostratum, et scopo nostro optime conspirat. Porro eodem iure ex hoc dicto elicere nobis liceret, patrem potestatem iudicariam amisisse, nisi hic relationem operum oeconomicorum cum sanioribus intelligere mallet. Eodem plane recidunt, quae iam inde ab antiquissimis temporibus vltro citroque disceptata sunt de seruitute CHRISTI (*), distinguendo nimirum inter id, quod Θεανθρώπου in se considerato, et quod respectu officii mediatorii et ob νέωσιν ipsi inhaeret, hinc facta rectaque manet nostra argumentatio CHRISTVM dominio suimet ipsius independenti frui. Nec desunt vestigia in sacris litteris, quae huius potestatis CHRISTI illimitatae fidem adstruunt optimam Ioh. X. 18. vbi abdicationem vitae suae aequae ac receptionem in sola ipsiusmet potestate positam explicite commemorat.

(*) Quam vehementer exacerbant, tam Graecorum, quam Latinorum patrum hac de re litigantium labores videre est apud PETAVVM in *dogm. theol. tom. 5. Lib. 7. cap. 7. 8.* Quidam plane inficias iuerunt CHRISTVM fuisse seruum, praesertim IOH. DAMASCENVS, THEODORETVS, DIONYSIVS ALEXANDRINVS, et alii, quibus et HADRIANVS PAPA et *Frankford. concilium* adstipulantur. Alii contra multis interdum inutilibus distinctionibus seruitutem CHRISTI pro aris et focis propugnarunt.

§. 29.

Principiis rite praemissis argumentationem ipsam super-
 struendi periculum erit faciendum. Priusquam vero ad rem
 ipsam accedamus, id agendum erit, vt statum quaestionis ab ini-
 tione explicatio status quaestio-
 nis.

tio

tio rite figamus. Enimuero non in eo allaboramus, vt demon-
stremus, vel potius effingamus CHRISTVM prorsus non obligatum
fuisse legibus diuinis, sed potius contendimus CHRISTVM interna
et consequente obligatione ad munia mediatoris persoluenda ad-
strictum fuisse. Siquidem CHRISTVS hominum miseria, aequae ac
Φιλάνθρωπια permotus, obligationem hanc spontaneam subiit
(§. 25. 26.) foedereque aeterno cum patre et spiritu sancto ad
eandem implendam compulsus est (§. 26.), hinc interne et con-
sequenter illum obligatum fuisse sancte credimus (§. 7. 9.). Nec
id acturi sumus, vt euincamus CHRISTVM, quia DEVM obligatione
antecedente, et externa solutum fuisse, cuius contradictoria sen-
tentia nemini purioris theologiae gnaro in mentem vnquam ve-
nire potest (§. 12. 18. 19.). Nec denique; vtrum CHRISTVS le-
gibus humanis addictus fuerit, quibus omnino, quoad in terra-
rum orbe vixit, obedientiam praestitit ob euacuationem spon-
taneam, verissimum autem est, qui respectu DEI exlex est, et
hominum respectu talis esse debet. Sed in eo vnice cardo rei
vertitur, vt euictum reddamus, CHRISTVM hominem ab obligatio-
ne antecedente, et externa legum diuinarum vacuum esse. Prae-
terea id obserues, si CHRISTI humanam naturam seorsim confide-
ramus, id tantummodo abstractiue fieri, non vero extra vnio-
nem hypostaticam positam a nobis considerari (*).

(*) Sicut nulla plane ne manifestissima quidem veritas est, quae ab hosti-
um insultibus non allatrata atque lacessita sit ita et nostra veritas paria
experta est fata. Impugnatur autem instar conlectarii ab omnibus, obe-
dientiam CHRISTI actiuam ad satisfactionem pertinere, negantibus. Quo
referuntur praeter Pelagianos, Sociniani, quod videre est apud SOCINVM,
pralect. theol. cap. 12. et SCHMALZIVM *exam. 156. error.* Arminiani et
Reformatorum nonnulli IOH. PISCATOR in primis *vol. 3. thes. theol. l. 25.*
th. 18. DAVID PAREVS in *Rom. V.* aliique quibus ex nostratibus obuiam iue-
runt CALOVIVS, de litteris et typographis meritissimus, tam in *Socinismo*
proflig. de Christo tit. 5. de impletione legis a Christo facta con. rou.
1. 2. et in systemate theol. tom. 7. art. 4. cap. 2. GERHARD *tom. 3. LL.*
l. de iustific. §. 56-64. BROCHMAN in *lyst. art. 16. cap. 1. sect. 12.*
quaest. 4. pag. 443. seqq. et QVENSTAEDT in *lyst. Part. 2. cap. 3. memb.*
2. Pecc. 2. quaest. 3. pag. 283. seqq.

Argumentum I. ex sacris litteris desumptum deriuamus ex Argum. I. ex
 Philip. II. 8. cuius explicatio genuina breuibus praeftruenda erit. Philip. cap. II.
 Apostolus in hoc capite Philippenses ad concordiam et animum v. 8.
 demissum adhortari satagit, motiua ad hoc desumit a CHRISTO
 eiusque statibus, quorum primum ex inanitionis versu 5-8. tan-
 quam exemplum prorsus singulare ipsis proponit, atque v. 8.
 quasi in summam contrahit, hinc Paulus de humili CHRISTI ho-
 minis sorte fermocinatur. Verba ipsa sic interpretanda veni-
 unt: et forma repertus tanquam homo, semetipsum humiliavit,
 qui factus est obediens vsque ad mortem &c. σχημα synonymum
 hic est της μορφης v. 6. 7. et ομοιωματος, quod significat for-
 mam et conditionem externam, sensus igitur Apostoli hic est:
 CHRISTVM hominem tam eximium humiliationis praebuisse spe-
 cimen, vt etiam post incarnationem non internam solum et es-
 sentialem hominum assumeret conditionem, verum etiam ex-
 ternam et extraessentialem ipsorum sortem acceperit, omnes-
 que infirmitates et calamitosas mutationes impeccabiles, quae
 mortalibus in hac vita euenire solent, subierit. Alii vocem pro-
 nuntiant theatralem, incarnationemque ipsam hic occurrere con-
 tendunt, verum tunc minus recte satisfaceret fini Apostoli de hu-
 miliatione fermocinantis; εὐγενής ὡς ἄνθρωπος, i. e. qui exter-
 ne se conspiciendum praebuit scil. χριστός v. 5, vt homo, ὡς par-
 ticula asseueratiua hic est, ἐταπείνωσεν ἑαυτὸν praedicatum hoc
 significat illum iudicio suo alios sibi longe anteposuisse idque
 ἑαυτὸς, ita vt nemo ad hoc ipsum cogere potuerit, sed sua spon-
 te factum, dum ipse autor et principium huius euentus exsti-
 terit, quod iam v. 7. monuit Apostolus, et hic emphaseos cau-
 sa repetit. Reliqua verba h. c. additamentum efficiunt epexe-
 geticum, praesertim ταπεινωθῆσάνης χριστῶ: γενόμενος ὑπή-
 κοος q. d. qui actiones legibus alterius conformes reddidit. Sen-
 sus igitur Apostoli hic est; qui sponte sua ita se humiliavit, vt
 quamuis per se nullis legibus circumscriptus esset, sed summa
 libertate externa frueretur, nihilominus tamen vsu huius perfe-
 ctionis

D

ctionis

tionis sponte se abdicauerit, voluntatique alterius se subiecerit
μέχρι θανάτου, usque ad mortem, *μέχρι* simul successionem hic
 inferre potest, ut hanc obedientiam a primis annis usque ad mor-
 tem praestandam perseverauerit; *θανάτου δὲ σαυροῦ*, gradationem
 hic obuiam dilucide ostendit particula *δέ*, ut non mortem so-
 lum, sed et mortem violentam infamemque sustinuerit (*). Pro-
 inde sequitur de humana natura CHRISTI Paulum hic sermone
 ri, diuina enim natura, omnis mutationis incapax, nec se humi-
 liare, nec mori potuit. Iam vero dicitur de illa obseruantiam
 legis fuisse spontaneam, hinc obligatio a voluntate alterius non
 dependet, CHRISTVS igitur homo obligatione externa solutus
 fuit (§. 6. 8. 29.). At cum reuera obedientiam hanc praestitit,
 idque sponte, non deriuari potest ex natura ipsius limitata, adeo-
 que CHRISTVS et obligatione antecedente legum diuinarum ca-
 suit (§. 9. 29.) (**).

(*) De difficultatibus huius loci vexatissimi, conf. prae laud. IO. CHRISTOPH.
 WOLFFIUM in *curis philol. ad h. l.* qui simul satis amplam notitiae lit-
 terariae materiam memoriae prodidit.

(**) Adhuc plura loca exstant, quae veritatem euictam sustinent ad Ebr. VII.
 27. Matth. H. 8. breuitatis causa vero operam nostram illis denegare
 tenemur. Licet explicitam mentionem nusquam in sacris litteris exsta-
 re sponte largiamur, dummodo iterum nobis concedatur, dogma, quod
 non explicitate relatum legimus in sacris litteris, ideo falsum non esse.

§. 31.

Argument. II.
 ex communi-
 catione idio-
 matum.

Iam ad alterum argumentum pedem moueamus, quod
 vna cum sequentibus impossibilitatem hypotheticam obligationis
 externa et antecedentis, vti illud contra actualitatem tantum a
 CHRISTO abfuisse ostendit, euincet. Hoc desumptum est ab idio-
 matum communicatione. CHRISTVS habuit diuinam naturam
 (§. 18.) et humanam (§. 20.), quae vtraque ita inter se vnita est,
 vt vna alterius proprietates pro receptiuitate suas fecerit (§. 22.),
 iam vero proprietas DEI est, illum obligatione externa, et ante-
 cedente solutum esse (§. 19. 12.), adeoque et CHRISTO homini
 tribuenda est (§. 22.), hinc CHRISTVS homo obligatione legum
 diuinarum antecedente et externa teneri non potuit (§. 29.). At,
 obuiis, nobis vitium circuli in demonstrando commissi, saltim

ex hoc principio plus probari, quam probandum sit, dum aeque bene concludi posset, diuinitati CHRISTI hanc proprietatem humanae naturae obligationis antecedentis, et externae tribuendam esse, quod communicatio illa mutua fuit. Verum enim vero communicatio haec quidem mutua est, sed modus diuersissimus fuit (§. 22.), hinc humana natura diuinae nihil quidquam communicare potuit, nisi quod ipsa suum fecit, adeoque mutua fuit proprie respectu diuinae naturae, non vero humanae, et id quidem pro receptiuitate. Proinde non valet consequentia, quidquid huius communicationis competit diuinae etiam humanae naturae competere debet. Tota insuper haec communicatio ob officium mediatorium facta est; iam utraque haec obligatio repugnat seruatori nostro (§. 25. 26.), hinc facta tectaque manet nostra demonstratio (*).

(*) Nec est, quod hic vniuersalitem obligationis hominum erga DEVM iure creationis in medium proferunt aduersarii, siquidem CHRISTVS homo multa peculiaia iam supra indicata habuit, proinde nihil nobis detrimenti subnascitur ex hac vniuersalitate.

§. 32.

Argumentum III ex impeccabilitate humanae naturae Deo $\theta\epsilon\omega\delta\epsilon\omega\tau\eta\varsigma$ petimus, Sicut ad moralem obligationem requiritur actio ratione executionis libera, cuius oppositum non interne solum, verum etiam physice et moraliter possibile est (§. 4. 5.), ita etiam obligatio externa ad legem supponit actionem lege praescriptam, oppositum habere aeque physice ac moraliter possibile (§. 6. 7.), quaecunque igitur actio non ita comparata est, vt formido oppositi, et physice et moraliter adesse possit, illa obligationis ad legem nullo modo capax est (§. 4. 7.), atqui CHRISTI hominis actiones ad vnum omnes hypothetice impeccabiles fuerunt, seu et physice et moraliter impossibile fuit, vt CHRISTVS actionem legi diuinae e diametro oppositam patra- ret (§. 24.), proinde actiones ipsius legibus diuinis teneri non potuerunt, saltem superuacaneum fuisset, quod itidem de sapientissimo legislatore nullo modo cogitari potest (*) (§. 12.). Enim vero si CHRISTVS homo legibus diuinis circumscribi non

Argum. III.
ab impecca-
bilitate laun-
nat.

V. magna
vna de
satis
non mod

D 2

potuit,

potuit, et obligatione earum externa subiectus esse nequit (§. 7. 29.), idque cum physice impossibile sit, quanquam absolutam extra vnionem hypostaticam possibilitatem concedimus (§. 13.), nec talis obligatio ex natura ipsius deriuari potest, obligatione igitur et antecedente solutus fuit (§. 29.). Caeterum si in CHRISTO homine negamus actiones ratione executionis liberas, non simul eiusdem libertatem euertimus, siquidem hanc speciem libertatis non ad essentialia libertatis spiritus retulimus, sed modi instar, mortalium libertati inhaeret secundum nostram definitionem libertatis (§. 4.).

(*) Verissimum duco ex hoc fonte plerasque leges et diuinas et humanas ortum suum traxisse, quod actiones contrariae malae commissae antea fuerint, ita vt legislatoria potestate instructi ansam legum suarum inde sumserint. Vnde enim in iure Can. leges deriuares? *In ecclesia consecrata non negotiationes et inhospitalitates locum habere debere*, item *ius amortizandi*, aliaque, nisi eiusmodi facinora et rapinae antea essent commissae. Pari passu ambulant leges diuinae, licet ob DEI praeuisionem non necesse est, vt actio, lege prohibita, iam actu patrata sit. Mandatum enim primum de non vescendo arboris fructu a DEO datum non fuisset, si homini transgressio eiusdem physice impossibilis fuisset, ac DEVS actualitatem eiusdem non praesciuisset.

§. 33.

Argum. V.
ab αὐτο-
προσῆλθε
hum. nat.

Argumentum IV. ex impersonalitate humanae naturae in CHRISTO colligimus (§. 23.). Nihil enim nisi persona moraliter obligari potest (§. 11.), iam CHRISTVS, quatenus homo fuit, non est ens per se subsistens (§. 23.), licet intellectum et voluntatem habuerit, propria tamen subsistentia caruit, hinc et nota characteristica personae (§. 11.). Sed vis illa finita inhaesit infinitae (§. 23.), adeoque actiones nonnisi coniunctim cum hac vi infinita patrare potest, hinc nec connexio motiuorum cum talibus in humana natura qua tali, locum inuenit, obligari igitur moraliter nequit (§. 2.), adeoque sequeretur humanam CHRISTI naturam, nec externe, nec interne, itemque nec antecedenter, nec consequenter obligari potuisse. Verum enim vero

vero

vero quamquam humana natura propria personalitate caruerit, tamen alienam naturae diuinae accepit, quae huius defectus complementum constituit (§. 21. 23.), hinc et pro receptiuitate huius acceptae personalitatis obligari potuit (*), quae cum personalitas filii DEI sit (§. 17.) CHRISTVS, qua homo interne et consequenter obligari potuit (§. 12.), at hypothetice impossibilis antecedens, et externa obligatio fuit (§. 12. 21. 29.).

(*) Conferri hic merentur ad illustrationem, quae eundem in finem praemisimus §. 11. de officiis corporis ab ethicis praescriptis; inde apparebit ex coniunctione duorum vel plurium posse vnum, extra hanc coniunctionem alias obligationis expers, in obligationis sphaeram transferri.

§. 34.

Quintum et vltimum argumentum nostrum (*) in officio regio mediatoris nostri deprehendimus, cuius rationes ita subducimus. Mediator noster fuit rex, aequae secundum humanam ac diuinam naturam (§. 27.), et quidem ea ratione vt independentia suimet ipsius perfecta gauisus sit (§. 28.), hinc et superior fuit, qui a nullius voluntate pendet (§. 6.), proinde nec obligatio eiusdem quatenus homo fuit ab arbitrio alterius deriuari potest (§. 7.), hinc externe respectu legum diuinarum obligari nequit (§. 29.). Nihil enim insulsius foret, quam adfirmare, eum, qui respectu diuinae naturae ipse auctor legum est, et per vnionem hypostaticam respectu humanae idem factus, obligatione externa et antecedente legum suarum teneri (§. 7.), iam vero CHRISTI hominis obligatio ad legem DEI ex natura ipsius limitata ob independentiam suam contrarium potius ostendens cognosci nequit, hinc et obligatione antecedente solutus esse debuit (§. 29.), cumque CHRISTI hominis regia maiestas vnione personali nitatur (§. 27.), quae hypothetice tantum possibilis fuit (§. 21.), hinc et hypothetice impossibilis fuit obligatio ipsius antecedens et externa (§. 29) (**).

Argum. V.
ab officio regio.

(**) Pluribus argumentis hanc veritatem corroborare dissertat. nostrae limites interdicit. Nec nos fugit argumentorum cumulum ad veritatem

rei intrinsecam, parum conferre, etsi iudubium sit, certitudinem, et convictionem, haud mediocrem inde capere accessionem. Nequa infirmabitur adhuc alia huius rei argumenta in medium proferri posse, interim haec ad tyrocinium ponendum sufficientia.

(*) Ad hoc argumentum quod attinet facile praevideamus ab his plane negatum iri, qui Soemizanum more, CHRISTVM, dum in terris his vixerit regem, fuisse negant. Verum neque unquam est, neque cum his adversariis hic nobis res est.

§. 35.

de expiatione
CHRISTI pro
aliis.

Supereft, vt et huius veritatis demonstratae foecunditatem et grauitatem breuibus ostendamus. Quem in fineui id in sequentibus acturi sumus, vt veritates ex hoc fonte propullulantes in medium adferantur. CHRISTVS est mediator noster, qui nostri causa locoque legibus diuinis earumque praescriptis obedientia tam actiua quam passiuua satisfecit (§. 25. 26.), iam necessarium est, vt is, qui pro altero legum praescriptis satisfacere spondet, obligatione propria ad haec liber sit (*) Gal. IV. 4. Se inuicem enim euerteter, si quis, quod pro se ipso praestare tenetur, alterius causa factum esse asserere vellet. Quare si CHRISTVS satisfactionem vicariam perficere debuit, necessarium fuit, vt obligatione legum diuinarum propria caruerit, etiam qua homo (§. 30-34.), quod et quatenus homo satisfactionem nostram primario peregit (§. 25. 26.), adeoque negata hac veritate demonstrata, momentum constitutum satisfactionis CHRISTI concideret. Cum potissimum CHRISTVS typos veteres non exacte retulisset, ad quod tamen totus cultus Hraelitarum respexit Ebr. X. 1. VIII. 5. Col. II. 16. 17. nisi in sacrificio suo cruento propria obligatione solutus fuerit. Ad sacrificia enim veteris testamenti requirebantur bruta sine ylla macula, quae adeo nulla propria obligatione subiecta erant.

(*) Conferri hic et in seqq. maxime meretur PRAESID. nollet s. VERI. institutiones theol. moral. elegantissimae P. I. cap. 5. §. 58.

§. 36.

continuatio.

Si CHRISTVS homo obligatione legum diuinarum solutus fuit (§. 30-34.), nec ad praescripta earum seruanda cogen-

du

dus fuit (§. 23.), hinc nec leges diuinas transgressione violare potuit, vbi enim nulla lex, ibi nec locum habere potest violatio istius. Sin leges diuinas violare nequit, nec ad reparationem violationis obligatus fuit. Quare pro semetipso legibus diuinis satisfacere non opus habuit (§. 35.) Ebr. VII. 27. adeoque ipsi possibile fuit pro aliis legibus diuinis satisfacere accedente consensu DEI, partis laesae, quamquam non hominis laedentis, utpote in cuius emolumentum haec mutatio cedere debuit, nec sine praevio consensu actu particeps fit eiusdem. DEVS vero hac CHRISTI innocentia fortiori motuo mouebatur ad consensum huic mediationi praebendum, quam si a parte laedente oblata fuisset, cui omnes aditus ad commercium cum DEO ex perduellione praecclusi erant, non vero CHRISTO, qui ipsum ne laedere quidem poterat, hinc et consensus DEI ipsi obtentu facilius erat, eumque et reuera obtinuit Matth. III. 17. XVII. 5. 2 Petr. I. 17. 18. Hinc iterum apparet necessitas veritatis a nobis iam euictae, tam remouendi satisfactionem CHRISTI pro semet ipso, quam corroborandi illam pro hominibus factam, nec denique sine insigni iniustitiae specie fieri potuisset, ut DEVS CHRISTVM hominem, quem (§. 23.) impeccabilem demonstrauimus, ad supplicium ab alio contractum, dandam, lege cogere voluisset.

§. 37.

Homo respectu DEI nihil quidquam mereri potest (§. de merito 14.). CHRISTVS vero homo legibus diuinis prorsus solutus est, hinc actiones ipsius ad vnum omnes ita comparatae sunt, ut non sub legum praescriptis comprehensae sint, iam CHRISTVS actiones suas nihilominus legi subiecit (§. 25. 26. 29.), proinde actiones patrauit, legibus diuinis ultra mensuram praescripti satisfaciennes, quae mensura praescripti ad actiones hominum tantum restricta est. Hinc CHRISTVS homo respectu DEI meritorum capax fuit, salutemque hominum promeruit (§. 14. 26.) (*).

(*) Contrarium aduersarii nostri Sociniani eadem ratione ex principio huic

huic opposito deducunt, quod videre est apud SOCINVM *Lib. 3. de Christo servatore cap. 5.* CHRISTVS, inquiens, *ut verus homo iure creationis pro se ipso debuit DEO obedientiam vitae totius plenam, quapropter illa (nimirum obedientia activa, quam a satisfactione CHRISTI exfulare garrunt) nihil nobis promeruit.* Adeoque principio nostro stabilito et demonstratio nostra valere debet.

§. 38.

homines ad
satisfactionem
ineptos esse.

Quicumque pro alio legibus diuinis satisfacere satagit, propria earum obligatione carere debet (§. 35.), iam mortales ad vnum omnes propria obligatione legibus diuinis obtemperandi feruntur (§. 13.), prorsus ut ne pro semet ipsis quidem legibus diuinis plenariam obedientiam praestandi viribus valeant (§. 14.), tantum abest, ut pro aliis se oppignorare queant, hinc nemo mortalium ad expiationis negotium subeundum viribus sufficientibus instructus est. Cui accedit moralis illa impossibilitas vitam ponendi pro alterius salute (§. 15. 16.). Cum legibus diuinis vitam suam conseruandi non vero temere de statione vitae decedendi adstringantur. Quam impossibilitatem Dauides diserte professus est Ps. XLIX. 8. 9. *אִישׁ לֹא יִפְדֶּה יִפְדֶּה אֶת-נַפְשׁוֹ לְעוֹלָם: אִישׁ לֹא יִתֵּן לְאֱלֹהִים כִּפְרוֹ: וְיִקַּר פְּרִין נַפְשׁוֹ וְחָדַל לְעוֹלָם*. Hinc sole clarius patet vndique propriam mortalium obligationem vicariae satisfactioni officere. Omittimus hic reliquos satisfactionis characteres ab homine longissime absentes, quo vergit valor necessarius, qui operatione naturae diuinæ in CHRISTO homine etiam adfuit (§. 22.).

§. 39.

Spontaneitas
CHRISTI sum-
ma in satis-
factione.

Quicumque alterum, nec laesit nec laedere potest ad reparationem damni ex laesione orti cogi nescit (per princ. I. N.). Sin vero nihilominus reparationem damni ab alio illati sibi sumserit, id non alia ratione fieri potest, quam spontanea liberrimaque sponsoris ad eandem oblatione. Etenim iniustissimum esset, poenam ab aliquo sumere, quam nunquam meruit, quid quod? ipsi poenae conceptui obuersatur, quae est malum physicum ob malum morale collatum, vbicumque igitur nul- lum

lum malum morale nec malum physicum adesse potest. Nisi sponte facta mali moralis surrogatione, hinc non nisi mutuo consensu intercedere potest eiusmodi sponsio, ad quem nemo cogi inuitus potest (§. 7. 9.). Multo magis haec iniustitia a foro diuino remota est, quod neminem inuitum ad poenam alienam sustinendam vnquam cogit. Quare DEO satisfactionem pro hominibus praestiturus, id sua sponte moliatur, necesse est. Obligatio spontanea in ipso agente sufficientem rationem habet non in alterius arbitrio adeoque nemo ad hanc actionem externe et antecedenter obligari potest (§. 6. 9.). Iam CHRISTVS homo hac obligatione solutus est (§. 30. 34.), et reuera pro hominibus satisfecit (§. 25. 26.), hinc obligationem hanc sponte subiit mediator noster Ioh. IV. 34. X. 17. 18. Ebr. X. 5-7. Sequitur proinde ex hac deductione simul defensio iustitiae DEI in constituendo hoc sponsore, dum DEVS ipsum non constituit violenter, sed semet ipsum proprio Marte *παρέδωκε*. Verum enim vero utrumne iustitiae diuinae aduersetur huius vadimonii acceptio, quae ipsum mortis periculum huius innocentis poscebat, alia quaestio est, et euanescet cum §. sq. CHRISTI mediatoris iustitiam *ἀντιψύχων* simul euictam dederimus.

§. 40.

CHRISTVS homo obligatione legum diuinarum antecede- de CHRISTO dente, et externa solutus fuit (§. 30. 34), hinc et ab obligatione *ἀντιψύχων* legis diuinae *ἀντιψύχων* hominum prohibentis liber fuit, adeoque mortem hanc vicariam sine violatione legum diuinarum subire potuit (§. 39.). Iam vero mortis supplicium pro hominibus sponte perpeffus est (§. 25. 26.), adeoque et reuera sine omni iniustitiae suspicione *ἀντανδρος* noster factus est (§. 15. 16. 39.). Ast obiicis, CHRISTVS tamen homo vitam iure creationis accepit a DEO, adeoque eius vsus voluntati autoris conformandus est. Sed respondeo: ex iure creationis nihil quidquam ad CHRISTVM protrahi potest, siquidem non naturali nascendi modo in lucem editus est (§. 31. Schol.), adeoque non valet consequentia. Deinde verissimum quidem est CHRISTVM accepisse vitam a DEO, sed ob communicationem idiomatum vna cum reliquis perfectionibus, et hoc

E

domi-

dominium in vitam suam communicatum accepit (§. 22.). Proinde usus eiusdem pro lubitu suo distincto dirigere penes ipsum fuit, id quod ipse diferte adserit in loco supra allegato Ioh. X. 8. collato cap. XIV. 31. ubi id ex amore erga patrem, non vero ex obligatione externa proficisci dilucide contendit servator infallibilis. Quare vesana, DEVM iniustitiae hae in re insimulantium, sententia exprobratur, nugantium uti in foro humano iudex eiusmodi devotioni calculum adicere non posset sine gravissima iniustitiae suspicione, ita nec DEVM sine violatione suarummet legum huic ἀντιψύχω annuere potuisse. Diuersissima enim conditio hominis et CHRISTI est, iudex humanus talem devotionem leges diuinas migrare vitamque hominum peculiare DEI donum esse, quod semel amissum nunquam reparari potest, optime conscius est, consensu igitur suo alienum peccatum suum faceret. Ast CHRISTO vitam ponere et assumere licet (§. 28.), adeoque DEVS admissa hae morte vicaria leges suas non eneruauit. Ab altera parte vero grauiter errant in propugnanda αὐτονομίας crudelitate prouocantes ad exemplum CHRISTI, quem in omnibus imitari fas sit, quibus cum facit FRID. RAPPOLTVS in *theol. aphor. Ioh. tom. 1. opp. theol. pag. 734.* Verum caueant sibi ne ultra tertium comparationis similitudinem extendentes risum moueant, CHRISTO enim in tantum similes euadere nostrum est, quantum possibile est, proinde hae in re CHRISTVS nobis esse exemplo nequit (§. 15.) (*).

(*) Merito hic caoluendi sunt Theologi consummatissimi IOH. GERHARD in *egeses. l. 4. thes. 326.* IO. DORSCHAEVS in *pentadecade disp. 2. 10.* GYSTAV REINBECK de *satisfactione per λύτρον* MICH. FÖRTSCHVS in *decade dissert. select. disput. 9. de satisfactione Christi*, et praclaudatus THEODOR. CRÜGER l. c. §. 21. 22.

CHRISTVM sacerdotibus
Leuiticis
praeualuisse.

Totus Israelitarum cultus diuinus fuit typus CHRISTI (§. 35.), hinc CHRISTVS non sacrificia solum, sed et sacerdotes repraesentare debuit 1 Tim. II. 5. 6. Ebr. II. 17. quorum officium fuit aliorum peccata sacrificiis expiare Leu. XVII. 11. II. 4. Num. XXVIII. 22. 30. Luc. IV. 20. 26. 31. 34. Ad quam functionem autem requirebatur, vt sacerdos iuste a propria culpa vacuus legi diuinae pro semetipso facere non teneretur Ebr. IX. 7. 9. VII. 26. 27. quod cum praua omnium hominum conditio ferre non posset necessarium fuit, veteribus sacrificulis, hanc ob causam, vt prius satisfactione propria legibus diuinis morem gererent, quam aliorum peccata vicario munere delerent Leu. XVI. 3. 6. At CHRISTVS seruator legibus diuinis prorsus solutus, pro se simul sacrificio oblato satisfacere non opus habuit Ebr. VII. 27. sed veteres typos longe superando pro aliis immolauit

T A N T V M.

AESTVMATISSIMO

RESPONDENTI

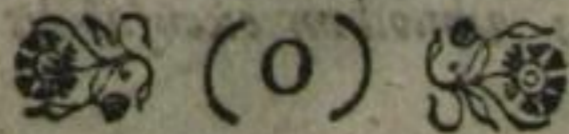
S. P. D.

PRAESES.

A edito a me nuperrime indice et habitatum a meis disputationum et argumentorum disputandorum primus in arenam academicam prodire reliquum ordinem committitur ducturus, qui propediem TE excipient dissertationibus suis, quarum una iam ex lustratione mea ad typographum transit, duae censorium examen sustinent. Facit haec ipsa accumulatio laborum extraordinariorum curarumque distractio in summa otii penuria, ut etiamsi TIBI omnino pro humanitate, et aliis forte, quod aequitatis foret, mihi certe ipse minus satisfaciam. Tractatum plane non retractavi, neque his litteris supplementa destinavi. Reddam tamen hic breuiter rationes, quibus et mihi se approbauerit argumentum dissertationis, et aliis facile commendari posse existimem. Quas ita subducam, ut ad duas redeant. Vnam in efficiendi utilitate et necessitate curatioris determinationis doctrinarum sacrarum ipsarumque locutionum colloco, quae ex nexu, quo singulae cum aliis cohaerent, diiudicanda est, neque euidentius apparet, quam in hac grauissima doctrina de CHRISTO. Bene multa, fateor, in illa occurrunt a doctis ex sacris litteris definita, quae insignem suspicionem tricarum subtilitatumque scholasticarum faciunt, quibus non solum prisca simplicitas secura caruit, sed recentius etiam theologi non indigerent, nisi ipsa haec securitas in tanta hominum errandi facilitate necessitatem inuexisset sollicitae figendi et caute circumscribendi cogitationes ac locutiones de rebus, in quibus non sine discrimine erratur, et leuis veri rectique migratio, apud primos auctores necopinantes admodum excusabilis visa, incredibile saepe

p°

pe momentum trahit ad conuellendam subruendamque ipsam ar-
 cem rei christianae, funesta sultem concertationum litiumque ex-
 citatione. Historia conciliorum tertii, quarti, et quinti satis
 id comprobat, ut dissensiones de CHRISTO filio DEI ado-
 ptiuo, creatura, seruo temploque DEI dicendo non commemo-
 rem. Quare quum et impersonalitas humanae CHRISTI
 naturae et immunitas eiusdem ab obligatione externa spontane-
 am expromissionem praegressa indubie eo pertineat, ac fastidiose
 et superciliose a nonnullis ad inutiles et otiosas minutias refe-
 ratur ex scholis christianis proscribendas, poterit curatio illi-
 us tractatione apud omnes constare, quanti referat integritatis
 purioris doctrinae prouideri ne quid luxetur et infringatur in
 corpore doctrinarum sanctorum aut conuellatur et eximatur ex
 concatenato eorundem nexu. Alteram rationem constituo in fe-
 licius amolenda temeritatis aeque ac pertinaciae obtrectatione,
 cuius insinulamur ob sententias de communicatione idiomatum in
 CHRISTO, quas nonnullis excogitasse et tueri videmur ad opi-
 nionem nostram de sacra coena speciosius pingendam stabiliendam-
 que. Abunde enim commonstrat haec disquisitio non magis co-
 haerere sententias illas impugnatas cum doctrina de vera corpo-
 ris CHRISTI in sacra coena praesentia, quam cum ipsa do-
 ctrina de satisfactione. Vberius haec disputare aut plura addere
 tempus prohibet, et operarum festinatio quas non morabor. Ne-
 que animo indulgebo in prolixissima voluntatis erga TE meae
 significatione et gratulationis officio, quae paucis expediam.
 Stadium academicum feliciter emensus omnibusque tironis impi-
 gri, et progressuum faciendorum studiosissimi laboribus laudabi-
 liter defunctus in patriamredi diuinis auspiciis, ingenium lit-
 terarum dexteritatem et salutare inprimis doctrinas ad ciuita-
 tis sacrae utilitatem refer, spem quam fecisti optimam quoad
 viues imple, DEOque consecratus meis etiam supplicationibus
 commendatus rem TVAM age rectissime. Dedi Ha-
 lae ad Salam in acad. Frideric. d. XV. Sept.
 cIo Io cCXXXII.

Coll. Miss H

145,6